

Fontos, hogy a gyerekek a téli levegőzés alatt sokat mozogjanak. Olyan mozgásos tevékenységet kell „kitalálnunk”, ami örömet jelent számukra, s fejleszti mozgásukat, ügyességüket, egyensúlyérzéküket. Ilyenek: a szánkózás (amikor hó borítja az udvart); a jégen csúszkálás (felöntöttük az udvar betonos részét vízzel, s azon tanultak csúszkálni: a kicsik segítséggel, a nagyok már teljesen önállóan csúszkálhattak); a hó eltakarítása (gyermekméretű hólapátokkal szabadították meg a járdát a hótól).

Így a tél folyamán nemcsak a hóról szereztünk közvetlen tapasztalatokat, hanem a jégről is. Az ablakpárkányra és az udvaron lévő fára jégdíszeket készítettünk. Mindenki a neki legkedvesebb színű festékekkel színezhette be a vizet, a festékek keverésével új, érdekes árnyalatokat kaptak, melyeket megneveztünk. Különböző műanyag formákba öntöttük, s ahhoz, hogy majd fel lehessen akasztani, félbehajtott színes fonaldarabot helyeztünk beléjük. Közben összemérhették az akasztókat, kié hosszabb-rövidebb. Figyelniük kellett arra is, hogy nehegy beleessen a festékes vízbe, mert akkor nem lehet majd felakasztani. Az edényeket kitettük az ablakpárkányra és másnap tapasztalhattuk, hogy a színes víz megfagyott, jéggé vált. A formából kivéve érzékelhették, hogy a jégnek a víztől eltérő tulajdonságai vannak. Hideg, szilárd halmazállapotú, nem folyik, nem önthető; ha a betonra leejtjük, összetörik. Csodálatos díszei voltak ezek a jégformák az udvar fenyőfáinak.

Hóval, jéggel, vízzel a csoportszobában is végeztünk „kísérletet”. Az ablakba vizet tettünk ki. Megfagyott, aztán a jeget rátettük a radiátorra, ahol sokkal hamarabb megolvadt, mint az asztalon lévő edényben. A gyerekek megfigyelhették, hogy az udvaron még havas a ruhájuk, az öltözőbe érve olyan vizes, hogy a radiátoron kell szárítgatni. Az épületbe behozott hógolyó hamarabb vízzé vált, mint a jégcsap. A víz pedig „eltűnik”, elpárolog, gőzzé válik, üres lesz a vizes edény. A tapasztalás során érzékelhették a gyerekek a folyamatot, melynek során a jégből – víz – gőz lesz, és a vízből – jég.

E „kísérletezés” kapcsán alkalmat teremthetünk arra is, hogy felhívjuk a gyerekek figyelmét a környezetszennyezésre. Vizsgáljuk meg például, hogy milyen a hó felszíne az óvodakert utcai frontján és a kert bokrok által védett belső terein. Gyűjtsünk havat egy-egy nagyobb edénybe egyik és másik helyről is. Olvasszuk fel és vattacsomón vagy szűrőpapíron szűrjük le. Figyeljük meg és hasonlítsuk össze, hogy mi marad vissza a szűrőpapíron az utcai frontról, és a kert belsejéből gyűjtött hóból.

Igyekeztünk kihasználni a tél kapcsán adódó minden lehetőséget, és azt, hogy a természetes anyagokkal (hóval, jéggel stb.) való tevékenykedés során fejlesszük a gyerekek képzeletét, esztétikai érzékét, érzékenységüket a környezet ártalmairól, gondolkodásukat. Ezzel is segítsük őket a világ megismerésében, valamint abban, hogy közelebb kerüljenek a természethez.

RÁNER LÁSZLÓNÉ

Környezeti nevelő tevékenység egy óvodában

A dunakeszi 5. sz. Napköziotthonos Óvoda és Oktatóközpont

1991 szeptemberétől a *Környezetvédelmi Minisztérium* oktatóközponttá nyilvánította intézményünket. Az oktatóközponti címet egyrészt a korábbi években végzett környezeti nevelési munkánk, másrészt egy pályamunka alapján kaptuk meg. Ez utóbbi olyan hároméves programot foglal magába, mely mindhárom korosztálynak konkrét cselekvési feladatokat ad a környezetvédelemre és a természet megismerésére való nevelés területén.

A környezetvédelemre és természetszeretetre való nevelés komplexen jelentkezik az intézmény pedagógiai tevékenységében. Egyrészt a mindennapos nevelőmunkában, másrészt olyan kulturális és hagyományteremtő rendezvények során, melyek az óvoda körül élő lakótelepiek részvételével valósulnak meg.

Az intézményben tíz éve folyik környezetismereti továbbképzés a város, valamint Fót és Göd óvodapedagógusai részére. A továbbképzésben elméleti előadások és bemutató foglalkozások egyaránt szerepelnek.

Az 1993/94-es nevelési évben az intézmény a továbbképzések „bázisóvodája” kíván lenni, de az eddigiektől eltérő formában. Három szakmai előadást terveztünk a környék óvodapedagógusai és tanítónői számára. Az előadókat az ELTE és a Budapesti Tanítóképző Főiskola tanárai közül kértük fel.

Az előadások témái: Speciális ökológiai ismeretek gyakorló óvónők számára; módszerek a természeti jelenségek közvetlen megfigyelésére; holisztikus látásmód a környezeti nevelésben, ismerkedés Dunakeszi flórájával, különös tekintettel a növényi ritkaságokra.

Az óvodáskorban szerzett tapasztalatok, ismeretek meghatározó jelentőségűek a gyermek személyiségfejlődésében. Sokszor egy életre szólhatnak. Nem közömbös tehát, hogy az intézményen kívül milyen hatások érik őket – többek között – a környezet-, és természetvédelem kapcsán is. Közvetve, vagy közvetlenül igyekszünk hatni a szülőkre és a gyermekek tágabb környezetére is. Ebből következően a lakótelepen élő felnőttekre is, ahol óvodásaink nagy része él. Évek óta tapasztaljuk a lakótelepen élő családok elszigeteltségét. Tudjuk, hogy e jelenségnek több oka van, de talán a legjelentősebb mind közül a közös programok, a családi rendezvények hiánya. Ezért tartjuk fontosnak az ilyen jellegű összejöveteleket minél többféle módon megszervezni oktatóközpontunkban.

1991 óta februáronként többnapos rendezvénysorozatot tartottunk „Barátunk a természet”, illetve '94-ben „Óvodai Környezetbarát Napok” címmel.

Ezek a rendezvények nyitottak voltak a szülők, az óvodapedagógusok, az alsó tagozatos tanítónők és más szakemberek számára.

Programsorozatunk első napján termések és természetes anyagok felhasználásával barkácsolást szerveztünk az óvodásoknak.

A két hónappal korábban meghirdetett „Növények és állatok a természetben” című rajz és egyéb technikával készült gyermekmunka pályázat anyagából, valamint az alkotó napon készült alkotásokból kiállítást rendeztünk.

A következő napon zöldség- és gyümölcssalátákat készítettünk a kis- és középső csoportos gyerekekkel közösen, valamint a nagycsoportosok bemutató foglalkozásokon vettek részt. Mivel az időjárás lehetővé tette, a foglalkozások egy részét terepen, természetes környezetben tartottuk. Ezekben a napokban a gyermekmunka-kiállítások mellett egyéb kiállítási anyaggal is bemutatkozott oktatóközpontunk. Így pl. a csoportokban megtekinthetők voltak a nevelési év elejétől folyamatosan kialakított élősarkok, valamint a gyermekek és szülők segítségével összeállított gyűjtemények (szép kavicsok, egyéb kőzetek, csigaházak, kagylóhéjak, magvak, fakérgék, elhullajtott madártollak stb.).

Ezt követő napon tartottuk a gyermekek jelmezes mulatságát. Salátabárt nyitottunk, melynek kínálata a gyerekek által készített mókás szendvicsekből és az előző napon összeállított salátákból állt. A hét utolsó napján a szülők számára rendeztünk szintén a farsanghoz és a hét jellegéhez kapcsolódó bált. A szervezésben részt vállaló szülők délután készítették elő a felnőttek salátabárjába szánt vitaminos salátákat, gyógyteákat, egyéb étel- és italféleségeket.

Az óvodapedagógusok és a szülők vállalták a rendezvény propagálását, ami nemcsak a plakátok és meghívók készítését jelentette, hanem olyan kitűzőkét is, melyek figurái a természet szépségére és sérülékenységére hívták fel a figyelmet. Ezeket minden gyerek és látogató ajándékként kapta meg.

A Föld Napjának jelentőségét szintén igyekszünk évről évre lehetőségeinkhez mérten propagálni. Hagyományosan a szülők segítségével, a gyermekek bevonásával az óvónők az óvoda udvarára vagy a közelben levő parkba fát, cserjét és virágokat ültetnek.

A többi óvodának is ajánljuk, hogy hasonló módon vagy egyéb ötletek alapján emlékezzenek meg a Föld Napjáról.

További hagyományos és nagyobb jelentőségű programcsokrunk a május végi „Nyitott óvodai nap”-ok sorozata.

Ez évben is szabadtéri hangversennyel kezdünk. A hangversenyt a *Vácduki Nevelőotthon* fúvós zenekara adja. A hallgatóság a mi óvodásainkon kívül a lakótelepi gyermekekből, felnőttekből, vendég óvodásokból tevődik össze.

A következő napokra az óvónők olyan játékos vetélkedőket szerveznek, ahol a szülők és a gyerekek egyaránt versenyezhetnek. Mókás feladatok, ügyességet és némi szellemi felkészültséget is igénylő feladványok váltják egymást a két nap során. A szülők és egyéb látogatók számára készített szellemi totó kérdései és díjai a természet- és környezetvédelemhez kapcsolódnak.

Az utolsó nap estéjén szalonnasütést rendezünk. Ez a zenés, tábortűz körül eltöltött est már annyira népszerű lett az ittlakók körében, hogy volt óvodásaink és szüleik is rendszeresen visszatérnek erre az alkalomra.

A fent említett „Nyitott napok” közönségcsalogató hatását szeretnénk egy-egy képzőművészeti kiállítás és vásár megszervezésével is fokozni. Elképzeléseinknek szeretnénk megnyerni a környéken élő képző-, népművészek és iparművészek közreműködését.

Óvodapedagógusaink kezdeményezésére és nagyrészt az ő részvételükkel 1991-ben megalakult óvodánkban az Óvodásokkal a Természet Megóváásáért, rövidebben OTM környezetvédő egyesület, ami nyitott, bárki csatlakozhat hozzá. Az egyesület elsősorban a gyermekek kirándulásait tervezi és valósítja meg.

Segíti az oktatóközponti tevékenységet is lehetőségeihez mérten, eszközökkel, és az oktatóközponti programok lebonyolításában való részvétellel.

Céljaink, jövőbeli terveink a következők:

– Azon munkálkodunk, hogy oktatóközpontunk olyan alkotóműhellyé váljon, mely a körzetében hatékonyan menedzseli és propagálja a környezeti nevelést, a környezeti kultúra terjedését.

– Olyan bázisovodát illetve „zöldóvodát” szeretnénk létrehozni, mely a környezet megismerésére való nevelés területén a gyakorló óvónők munkáját új témakörökkel, módszerekkel, ötletekkel, eszközjavaslatokkal segíti. Oktatóközpontunk nyitott minden érdeklődő szakember számára.

– Szeretnénk eljuttatni a gyermekeket arra a szintre, hogy érezzék: a növények, az állatok is élőlények és óvni, védeni kell azokat, csakúgy mint az emberi alkotásokat, például az épített környezetet.

– A jövőben minél több kirándulást, természetjárást szervezünk. Ezek során is igyekszünk alakítani azokat a helyes viselkedési és magatartási formákat, amelyek a környezetért felelősséget érző ember sajátjai. (Pl.: ne tördeljék le a fák, bokrok ágait, ne tépjék le a rügyeket, leveleket; a szemetet a kijelölt helyre dobják; ne bolygassák az állatok lakhelyeit stb.)

– Folytatjuk az évente több alkalommal megvalósuló környezeti neveléssel, a környezetvédelemmel kapcsolatos előadások szervezését neves szakemberek előadásában szülők és az óvodapedagógusok számára.

– Folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket a környezetvédelemmel kapcsolatos terveinkről és kérjük a családok együttműködését. Szeretnénk tudatosítani a család szerepét a természet szeretetének megalapozásában. (Pl.: a családi séták, kirándulások során, különböző termések és természetes anyagok gyűjtése. A szülők is vegyenek részt lehetőségük szerint a nagyobb kirándulásokon, rendezvényeken stb.)

– Az eszköztárunkat tovább fejlesztjük, melyben a foglalkozásokon használt eszközök mellett megtalálható lesz a szakmai és módszertani dokumentumok széles köre is.

Terveink nem lezártak, a fejlesztésre folyamatosan gondot fordítunk. Régóta szükségessé vált az épületünk bővítése. Ismerteteink szerint a tervezés már folyamatban van. Reméljük, hogy az önkormányzat támogatásával a jövő tanévben elkezdődhet az emeletépítés. Ha ez megvalósul, oktatóközpontunk tartalmi munkájának színvonalasabbá válását a jobb körülmények is elősegítenék.

DÁSZKÁL ISTVÁNNÉ – KEREZSI ANDRÁSÉ